

УДК 37.016
Є27

Є27 Свтушина Л. І.

У рідному краї і серце співає... Українознавство як основа національного виховання дошкільників. Середня група / — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 79, [1] с. — (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю».)

ISBN 978-617-00-3196-9.

Посібник містить методичні рекомендації щодо ознайомлення дошкільників середнього віку із витоками українознавства як основою національного виховання, перспективний план занять з українознавства у середній групі, розробки занять, добірку народних ігор та літературних творів для опрацювання.

Зручний формат та розміщення розробок на окремих аркушах дадуть змогу вихователю використовувати матеріал посібника як роздавальний, а місця для записів — робити необхідні примітки щодо виконавців ролей, музичного супроводу, дій гравців, необхідного обладнання і т. ін.

Для вихователів дошкільних навчальних закладів.

УДК 37.016

Навчальне видання

Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»

ЄВТУШИНА Людмила Іванівна

У РІДНОМУ КРАЇ І СЕРЦЕ СПІВАЄ...
УКРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОГО
ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ
СЕРЕДНЯ ГРУПА

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Островський Є. С.*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 31.08.2017. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 11,76. Замовлення № 17-09/18-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-33

e-mail: office@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 5216 від 22.09.2016 р.

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»
м. Харків, вул. Киргизька, 19. Тел. +38(057)703-12-21
www.triada-pack.com, e-mail: sale@triada.kharkov.ua

ISBN 978-617-00-3196-9

© Свтушина Л. І., 2017

© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2017

© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2017

ЗМІСТ

Передмова	4
Завдання ознайомлення дошкільників з витоками українознавства	7
Зміст роботи з українознавства	8
Середня група	8
Перспективний план занять з українознавства для середньої вікової групи	12
Конспекти занять	15
Колискова для малят (<i>комплексне заняття</i>)	15
Наш дім (<i>комбіноване заняття</i>)	17
Мій рідний край, моя земля (<i>комплексне заняття</i>)	19
Соняшник — символ сонця, символ Батьківщини (<i>комплексне заняття</i>)	21
Телепередача «Марійчин кінозал» (<i>інтегроване заняття</i>)	23
На ярмарку (<i>комплексне заняття</i>)	25
Подорожуємо українськими народними казками (<i>заняття-загадка «Що? Де? Коли?»</i>)	27
Моя родина — мій оберіг (<i>комбіноване заняття</i>)	29
Щедрий вечір (<i>тематичне заняття</i>)	31
Квіткова аптека (<i>заняття-подорож</i>)	34
Розквітай, вербиченько (<i>комплексне заняття</i>)	36
Як хліб до нас прийшов (<i>комплексне заняття</i>)	38
Тарас Григорович Шевченко — український поет (<i>інтегроване заняття</i>)	40
Зацвіла в долині червона калина... (<i>інтегроване заняття</i>)	43
Великодня писанка (<i>комплексне заняття</i>)	45
Лелечине гніздо (<i>комплексне заняття</i>)	47
Червоні мальви при дорозі (<i>тематичне заняття</i>)	49
Я живу в Україні (<i>інтегроване заняття</i>)	51
Додаток	53
Народні рухливі ігри	53
Дидактичні народознавчі ігри	65
Твори для опрацювання	71
Література та Інтернет-джерела	80

ПЕРЕДМОВА

У РІДНОМУ КРАЇ

Одна Батьківщина, і двох не буває,
Місця, де родилися, завжди святі.
Хто рідну оселю свою забуває,
Той долі не знайде в житті.

У рідному краї і серце співає,
Лелеки здалека нам весни несуть,
У рідному краї і небо безкрає,
Потоки, потоки, мов струни, течуть.

Тут мамина пісня лунає і нині,
Її підхопили поля і гаї,
Її вечорами по всій Україні
Співають в садах солов'ї.

І я припадаю до неї вустами,
І серцем вбираю, мов спраглий, води.
Без рідної мови, без пісні, без мами
Збідніє, збідніє земля назавжди.

М. Бакал

Сьогодні здається майже неймовірним, адже нещодавно ми могли жити відірваними від рідного слова, ходити по землі своїх предків, не помічаючи її краси і неповторності, її річок та озер, лісів, гірських масивів, безмежних ланів та чудових краєвидів. Знання свого родоводу, історичних та культурних надбань предків необхідні не лише для піднесення національної гідності, але й для використання кращих традицій у практиці виховання молодого покоління.

Народ із покоління в покоління передає свій соціальний досвід, своє духовне багатство, свої історичні надбання, створюючи тим самим свою, тільки йому притаманну, культуру. Народ — це перший історик, перший письменник, перший поет, перший вихователь, перший педагог. Образно про народну мудрість написав відомий український поет М. Рильський:

Немає мудріших, ніж народ, учителів,
У нього кожне слово — це перлина.
Це праця, це натхнення, це людина.

Кожна нація, кожен народ, кожна соціальна етнічна група має свої звичаї, свої традиції, що вироблялися впродовж багатьох століть, освячені віками і становлять національну культуру. Національна культура (як матеріальна, так і духовна) складається з цінностей, витворених як минулим, так і сучасними поколіннями.

Традиції (від лат.— передавання) — це досвід, звичаї, вироби, погляди, смаки, напрями поведінки, що склалися історично й передаються від покоління до покоління; у традиціях поєднується минуле, сучасне та майбутнє.

Звичаї — це загальноприйнятий порядок, правила, дії, що здавна існували у громадському житті, побуті, діяльності певного народу, суспільної групи, колективу. Це те, що стало звичним, засвоєним, загальноновживаним, насущним.

Народні традиції та звичаї — це дійсно невичерпна криниця досвіду, джерело, яке тече, всіх напуває і від цього не висихає, не міліє. Рік від року в ньому прибуває живляча та цілюща вода, яку всі п'ють, напиваються, стають здоровішими. Тож потрібно частіше пити зі струмків

народних традицій, не каламутити це споконвічне джерельце, не закидати його камінням, як старе і віджите. Тоді ці паростки народних українських традицій та звичаїв проростають уже в серцях та свідомості наших дошкільнят. Педагогічне значення народних традицій полягає в тому, що вони є результатом виховних зусиль протягом багатьох поколінь і завжди є незрівняним важливим засобом виховання. Через систему традицій та звичаїв український народ відтворює себе, свою духовну, народну культуру, свій характер, національну психологію та самосвідомість у своїх дітей. У цьому методичному посібнику пропонується авторське бачення прилучення дітей до українських національних традицій, звичаїв, культури, ознайомлення малюків, перш за все, з рідним краєм, оселею, домівкою, стежиною, квіткою, яка щодня зустрічає дитину на цій стежині, тобто з найближчим рідним довір'ям, а від нього вже — до інших просторів України.

УКРАЇНОЗНАВСТВО як узагальнене поняття — це сукупність основ наук про сучасне і минуле свого народу, його національний характер, психологію, педагогіку, культурно-історичні, творчі традиції, звичаї та обряди, ремесла і промисли; це знання про населення країни, географію, трудову діяльність людей, етнічні та інші особливості. Сюди також належить краєзнавство, тобто всебічні знання про рідний край (*область, регіон, район*) як частину держави.

Українське народознавство має стати підґрунтям для формування у дітей патріотичних почуттів, гуманістичної моралі, естетичної культури, готовності до праці, до захисту рідної землі. Основними принципами вивчення його в дошкільному закладі є народність, природовідповідність, систематичність, послідовність, наочність, активність, перспективність, урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей.

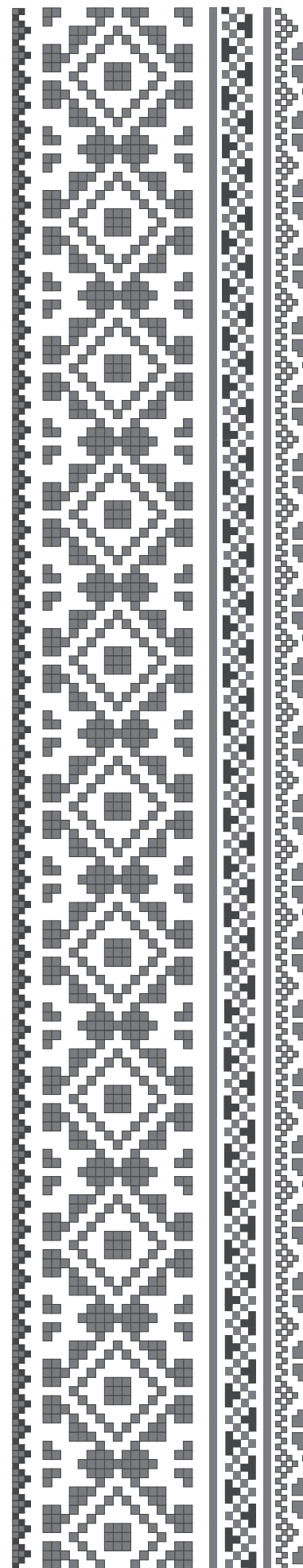
Провідними факторами виховного впливу на дитину є рідна мова, фольклор, етнографія, етнопедагогіка та етнопсихологія, народні звичаї, традиції, обряди, символи, дитинознавство, родовід, сімейна атрибутика. Дошкільників до багатющої духовної скарбниці народу прилучають завдяки використанню матеріалів, кімнат і куточків народного побуту; організації навчальних екскурсій, тематичних занять, свят, ранків, розваг, зустрічей із земляками — митцями, народними умільцями, лікарями; інтегрованим заняттям, що, зазвичай, проводять вихователь і письменник, вихователь і майстер народних художніх промислів, вихователь і музичний керівник тощо. Оптимальні методи навчання — бесіда, сюжетно-рольова гра, робота з книгою, з предметами природи, техніки, творча діяльність дітей та ін.

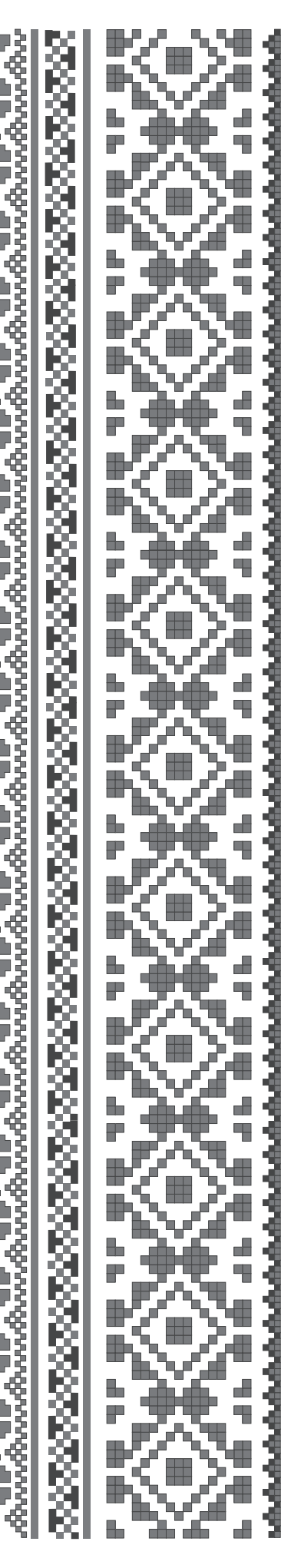
Досвід роботи свідчить, що знання дітьми рідної культури є умовою для розуміння культур інших народів. Саме у завданнях з українознавства чітко визначено суть та систему українознавчої роботи з дітьми вже раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку, що забезпечує розвивальний характер навчання і виховання дітей у сучасному дошкільному закладі.

Основною формою навчання дітей передбачене заняття з українознавства. У кожній віковій групі планується по 2 заняття на місяць (*18 занять на рік*) тривалістю:

- 10 хв — група раннього віку (*I молодша*);
- 15 хв — II молодша група;
- 25 хв — середня група;
- 30 хв — старша група;

Тематика занять розподіляється таким чином, щоб діти могли з опорою на попередній досвід збагачувати і розширювати свої знання у наступній віковій групі, початковій школі.

Добираючи зміст занять, слід дотримувати принципів доступності, послідовності, систематичності, достовірності, пізнавальності тощо.

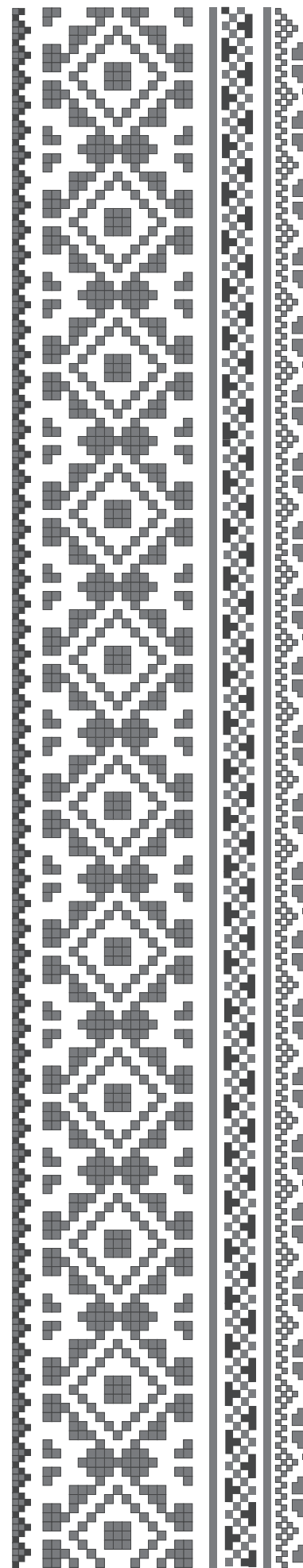
Методи роботи з українознавства у дошкільному закладі:

- бесіди, читання дитячої художньої літератури;
- спостереження;
- екскурсії;
- Дні відкритих дверей;
- клуби зустрічей;
- гуртки, творчі майстерні;
- дидактичні, народні, авторські, сюжетно-рольові ігри;
- родинні свята;
- розваги, дозвілля;
- ігри-драматизації, театралізована діяльність;
- виставки, ярмарки, вечорниці;
- концерти, виконання народних українських пісень;
- зустрічі з майстрами;
- вивчення віршів, прислів'їв та приказок, читання легенд;
- робота зі збирання матеріалів;
- використання слайд-презентацій та відеороликів краєзнавчого спрямування.

Зміст методичного посібника дає змогу творчому вихователеві не лише обмежуватися регламентованими заняттями з українознавства, але й самостійно добирати форми та методи реалізації завдань цього розділу, доповнювати зміст українознавчої роботи з дітьми, урахувавши регіональні особливості своєї місцевості, власний досвід роботи з дошкільниками.

ЗАВДАННЯ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ВИТОКАМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

- 1. Пізнавальні завдання:** розширення знань дошкільників про Україну, її історію, столицю, міста, пам'ятні місця, знаменні дати, державні символи, обереги, родинні корені кожної сім'ї та родини, побут нашого народу, культуру, обряди, свята, традиції, народну творчість, національне мистецтво, народні промисли, національну кухню, природу рідного краю тощо.
- 2. Навчальні завдання:** формування перших наукових народознавчих та історичних понять, основ наукового логічного мислення, національної свідомості, самосвідомості та психології; розвиток пізнавальної активності дітей, прагнень якомога більше пізнати свій народ, свої національні корені; формування стійкого інтересу до народознавчого матеріалу, бажання пізнати його ближче та глибше, навчання використовувати його в побуті, у своєму дитячому житті, запам'ятовування віршів, прислів'їв, приказок, народних прикмет, казок, загадок, легенд, оповідок тощо; прищеплення дітям елементарних трудових навичок, пов'язаних із народними ремеслами: навчання малюків вишивання, витинання, розписування за українськими мотивами писанок, іграшок, посуду, виготовлення іграшок, глиняного посуду, аплікацій тощо.
- 3. Розвивальні завдання:** розвиток усіх психічних процесів у дитини: запам'ятовування, уважності, зосередженості, логічного мислення, творчої уяви, активного мовлення; уміння самостійно аналізувати, зіставляти, порівнювати, систематизувати народознавчі поняття, звичаї минулого і сучасного, відокремлювати місцеве, регіональне від загальнотрадиційного національного; активізація словника дітей новими словами: куліш, деруни, стріха, скриня, ослін, піч, перелаз, ночви, качалка, рубель, серп, ціп, сніп, вишиванка, оберіг, символи тощо; образними виразами, прислів'ями, приказками, примовками, народними прикметами тощо.
- 4. Виховні завдання:** прищеплення любові до рідного краю, до землі своїх предків, до рідної мови, оселі, до Батьківщини, почуття гордості за свій народ, поваги до національної культури, звичаїв та оберегів; виховання щирості, гостинності, доброти, мудрості, щедрості, доброго почуття гумору, доброзичливості, чесності, взаємоповаги, чемності, скромності, товариськості, поваги до культури інших народів, вшанування їхніх традицій, оберегів; виховання естетичних почуттів та формування естетичного смаку.

ЗМІСТ РОБОТИ З УКРАЇНОЗНАВСТВА

СЕРЕДНЯ ГРУПА

Розширити знання дітей про сім'ю: склад, взаємини, професії. Виховувати свідоме ставлення до обов'язків усіх членів сім'ї. Сформувати у дітей поняття про те, що сім'я — це найближчі та найрідніші нам люди, серед яких ми живемо. Розвивати у них цікавість до символічного значення імені тата, мами, бабусі, дідуся, братика чи сестрички, свого власного.

Дати знання про сімейні свята (*дні народження, святого Миколая, Новий рік, Різдво, Мамине свято, Великдень, веснянки, Івана Купала, Спаса та інші*), до яких готуються всі члени сім'ї (*прибирають у хаті, вивішують вишиті рушники, готують смачні страви, чекають гостей, готують подарунки, вітання, іменинний торт тощо*). Виховувати повагу до рідних, любов і ніжність, увічливість, тактовність у спілкуванні з ними, бажання допомогти, поспівчувати, коли хтось хворий, стомлений тощо.

Розширити знання дітей про батьківський дім, у якому народилися і живуть усі члени сім'ї. Він завжди теплий, привітний. У ньому мешкають найрідніші тобі люди, які щоденно підтримують тут чистоту і порядок, дбають одне про одного. У кожного члена сім'ї є свої речі у домі, кімната, ліжко.

У дитини теж є своє ліжечко, стільчик, полиця у шафі, улюблений ігровий куточок, у якому вона завжди дотримує чистоти і порядку.

Дати дітям уявлення про житло в Україні (*хату, двір, літню кухню, ганок, веранду*), надвірні приміщення (*хлів, клуню, причепу*), криницю, тин (*огорожу, пліт, паркан*), садок, квітник, город біля хати. Розширити знання дітей про інтер'єр сільської хати (*під, лави, стіл, стільці, мисник, ікони в рушниках, скриня, ліжко або лежанка, рушники, килими, рядна, глиняний посуд*). Ознайомлювати дітей з мистецтвом вишивання, плетіння з лози, різьблення, випилювання, гончарства (*іншими ремеслами свого регіону*). Виховувати дбайливе ставлення до результатів праці цих майстрів.

Учити порівнювати сучасне житло українців з колишнім. Ознайомити дітей із сучасною міською квартирою (*будинком*), її облаштуванням, предметами побуту і вжитку (*холодильник, міксер, м'ясорубка, кавоварка, кавомолка, телевізор, пральна машина, електропраска, магнітофон, комп'ютер, музичний центр, телефон, мобільний телефон, газова плита, електрочайник, посуд (чайний, столовий, до кави)*). Поглибити уявлення про старовинні предмети побуту: посуд (*макітра, глечик, миска, дерев'яна ложка, горщик тощо*), білизна (*постільна, натільна*), меблі (*стіл, стілець, скриня, ліжко, лавка, мисник тощо*), хідники, рядна, килими, вишиті подушки, рушники, скатерки, картини тощо. Знати їхні назви, призначення.

Продовжувати розвивати у дітей теплі почуття до дитячого садка — другої домівки, де їх привітно зустрічають, доглядають, грають з ними у веселі ігри, читають казки, проводять цікаві заняття. Тут усі діти — друзі, вони вміють і люблять дружно гратися, допомагати одне одному, діляться іграшками, ласощами, дбають одне про одного, разом прибирають на місця свої іграшки. Тут щодня на дітей чекають цікаві заняття, сюрпризи, прогулянки. Заохочувати дітей ділитися з батьками враженнями про цікаві події дня в дитячому садку. Знати адресу дитсадка.

Розширити знання дітей про рідне селище (*село, місто*), його вулиці, будови, визначні місця, професії людей, які живуть у селищі (*селі, місті*). Формувати поняття «Батьківщина». Батьківщина — це місце, де людина народилася і живе, де народилися і живуть її батьки.

Познайомити з народними умільцями селища (*села, міста*), їхніми виробами, призначенням цих виробів. Виховувати шанобливе ставлення до людей праці, любов до рідного краю, землі.

Продовжувати ознайомлення дітей з назвами національних іграшок (*свищики, сопілки, лялька та іншими*), з народними повір'ями, пов'язаними з образами калинової сопілки, ганчірної ляльки. Влаштувати виставки народної іграшки. Спонукаати дітей до власноручного виготовлення іграшок для місцевого музею «Берегиня» (*з соломи, тканини, глини, поролону, тіста тощо*), радіти кінцевому результату.

Вивчати нові українські народні ігри (*наприклад: «Гуси», «Горю-дубочок», «Вовк і Лисичка», «Віночок», «Женчик-бренчик», «А продай, бабусю, бичка», «Дідусь і кози», «Галя по садочку ходила», «Калина», «Ой у полі перепілки» та інші*), чітко дотримуючи ігрових правил. Ознайомити дітей із цікавими авторськими іграми, викликати бажання грати у них, використовуючи яскраві атрибути. Широко використовувати лічилки під час обирання дітей на провідні ролі. Знати 3–4 лічилки.

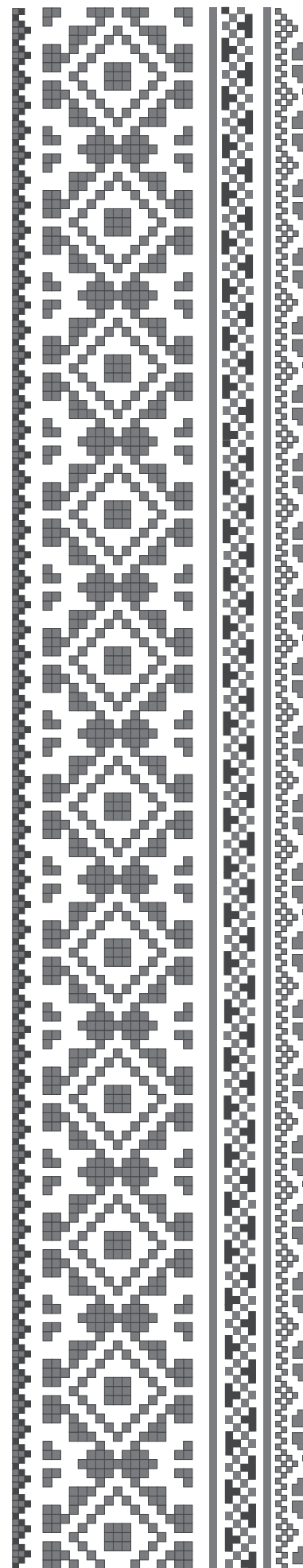
Розучувати з дітьми нові потішки, забавлянки, коліскові (*для ігор з ляльками, малюнками*), скоромовки, чистомовки, дражнилки, мирилки, жмурилки, інші зразки народної творчості та авторських творів для дітей. Спонукаати дітей використовувати в іграх, повсякденному житті фольклорні твори, почуті від старших: казки, оповідання, співаночки, легенди, повчання.

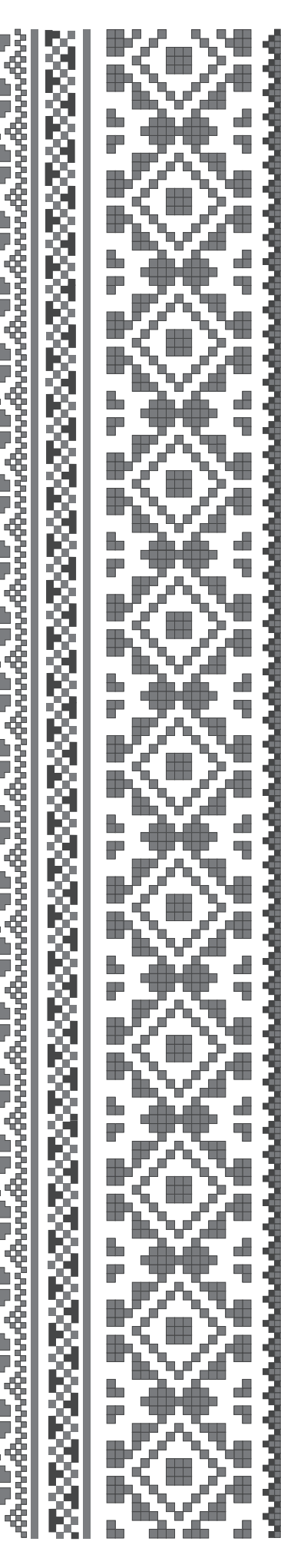
Знати:

- 4–5 коліскових пісень (*наприклад: «Ой, ти кіт, ти муркіт», «Ходить сонко по вулиці», «Котику сіренький», «Спи, дитино», «Ходить сон коло вікон», «Спало дитя, спати буде», «Ой ти, коте, не гуди», «Ой ти кіт, ти воркіт» та інші*);
- 2–3 заклички (*наприклад: «Виглянь, виглянь, сонечко», «Іди, іди, дощичку», «Павлику-равлику» та інші*);
- 2–3 колядки та щедрівки (*«Сію, вію, посіваю», «Коляд, коляд, колядниця», «Щедрик, ведрик», «Щедрик, щедрик, щедрівочка», «Я маленький пастушок», «Я маленький хлопчик», «Бігла телечка», «Ой коляда, колядиця», «Сидить дядько на стільці» та інші*);
- 2–3 дражнилки (*наприклад: «Грицько-тицько», «Іван-барабан», «Антін-веретін», «Вітя, Вітя, вітікар», «Антоне, Антоне» та інші*);
- 2–3 мирилки (*наприклад: «Мир-миром», «Посварилися-помирилися», «Мириць, мириць» та інші*).

Учити дітей загадувати і відгадувати загадки. Залучати їх до самостійного складання простих загадок (*про овочі, фрукти, тварини, рослини, іграшки*).

Поглибити та розширити знання дітей про український національний одяг: жіночий (*сорочка-вишиванка, спідниця, плахта, фартух, пояс, камізелка, вінок зі стрічками, намисто, хустка*), чоловічий (*штани-шаровари, сорочка, пояс (пасок), жупан, сюртук, шапка, бриль*). Називати предмети одягу, впізнавати їх за описом, приміряти дитячий національний одяг. Порівнювати сучасний одяг українців з колишнім (*він яскравіший, пошитий з різних тканин (лляних, бавовняних, шовкових), розкішний, модний, його багато у кожній сучасній людині тощо*). Розглянути фотознімки сучасного одягу та взуття українців.

Ознайомити дітей із виготовленням української хустини, названої в народі «терновою», її оформленням, призначенням. «Тернова» хустина завжди була оберегом для дітей і батьків, які вирушали у далеку дорогу або повинні були зробити якусь нелегку справу, виконати завдання. Ознайомити з народними традиціями, пов'язаними з хустками (*накривали хліб, щоб не черствів, одягали до церкви, покривали волосся, у хустці носили обід косареві, накривали у колісці дитину хусткою від злого ока, пов'язували нареченій тощо*).

Ознайомити дітей з віночком-оберегом. Учити впізнавати і розпізнавати квіти у віночку (*барвінок, незабудка, чорнобривці, мак та інші*), описувати їх. Учити плести віночок для ігор, забав, наспівуючи народні пісеньки «Плету, плету віночок», «Піду у садочок, там сплету віночок» та інші.

Ознайомити дітей з українським вишитим рушником-оберегом. Учити порівнювати і розпізнавати рушники за вишивкою візерунків на них (*рушник-грайлик для хлопчиків, рушник-росяничка для дівчаток*). Учити знаходити у вишиванках кольори-символи, розповідати про них (*червоний — колір калини, яку люблять і шанують в Україні, колір любові, квітів; чорний — колір землі-годувальниці, журби; блакитний — колір чистого і безхмарного неба; зелений — колір трави, спокою; жовтий — колір колосся, сонця, достатку*).

Розширити знання дітей про національні продукти харчування українців, страви, що побутують в Україні (*борщ, каша, вареники, галушки, пампушки, гречаники тощо*). Учити називати їх, уміти переповісти нескладні мамині та бабусині рецепти. Виховувати шанобливе ставлення до хліба. Ознайомити дітей з процесом випікання хліба (*розводять опару, вона бродить; тісто замішують з додаванням борошна, солі, олії; тісто сходить; випікають у печі*). Ознайомити зі звичаями, пов'язаними з випіканням хліба (*не можна бігати, коли сходить хліб; настукати дверима; не заходити до хати, коли хліб садять у піч тощо*).

Закріпити знання дітей про нашу Батьківщину, що називається Україною, її народ — українців. Українці розмовляють українською мовою. Наша народна мудрість — пісні, приказки, прислів'я, казки, загадки тощо. Ознайомити дітей з українськими народними піснями, учити співати їх у супроводі дитячого шумового оркестру. Виконувати веселі українські таночки (*«Козачок», «Гопачок», «Кривий танець», «Полька»*). Широко використовувати в повсякденному житті прислів'я, приказки. Знати 5–6 віршів. Читати дітям авторські вірші та пісеньки, доступні їхньому розумінню.

Навчати дітей мовного етикету. Спонукати їх до вживання найпростіших форм вітання, звертання, прохання, прощання, подяки в повсякденному житті. Розмовляти чистою українською мовою. Виховувати гордість за свій народ, його мову, уміння, надбання та багатства.

ОРІЕНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДЛЯ ВІКОВОЇ ГРУПИ

Середній дошкільний вік

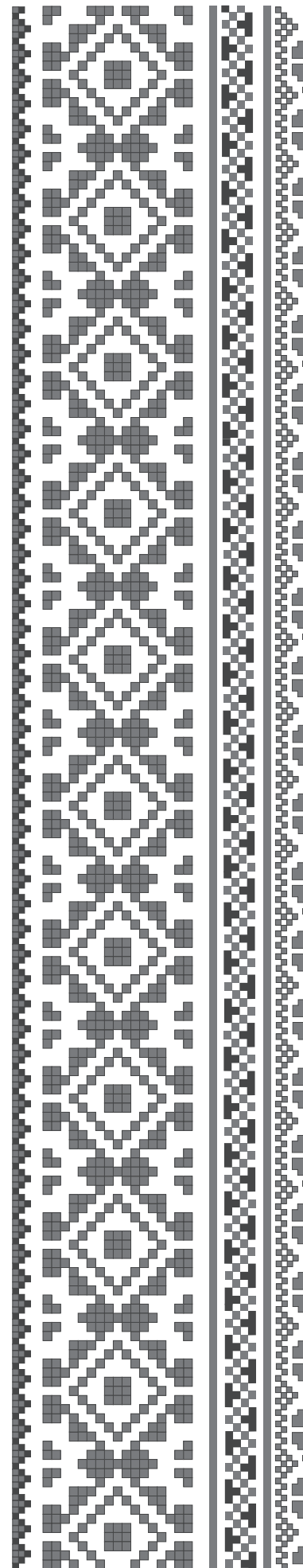
Усна народна творчість. Колискові пісні: «А ти, котик сірий», «Ой ходить сон біля вікон», «Ой ти, котик, коточок», «Прилетіли голуби», «Ой на ката, воркота». Українські народні пісні, забавлянки, потішки: «Я лисичка, я сестричка», «Сидить півень на криниці», «В понеділок раненько», «Танцювали миші», «Ой пасу я бичка», «Біжить зайчик дорогою», «Був собі журавель», «Чорний баран», «Йди, йди, дощику», «Два півники», «Ішов лісом, доріжкою сірий вовк», «Столярики-молодці».

Українські народні казки: «Сірко», «Цап та баран», «Ох», «Дідова дочка і бабина дочка», «Про братика баранця», «Коза в заячій хаті», «Золотий черевичок», «Солом'яний бичок».

Вірші: Л. Глібов «Зимонько-снігуронько», «Веснянка», Леся Українка «Літо краснее минуло», «Вишеньки», Т. Шевченко «Зацвіла в долині», «Садок вишневий коло хати», «Світає», І. Франко «Навесні», П. Тичина «Гаї шумлять», «Хор Лісових Дзвіночків», П. Воронько «Журавлики-журавлі», «Липка», «Їжачок-хитрячок», М. Рильський «Річка», Н. Забіла «Ясоччин садок», «Наша ялинка», «Олівець-малювець», І. Нехода «Ведмедик», «Веселі каруселі», «Зайчик», Грицько Бойко «Ковзани-пустуни», «Провалився по коліна», А. М'ястківський «Із ляльками», «Поїзд», «Дуже хочу коника», Д. Чередниченко «На добраніч», П. Сингаївський «Січень, лютий... грудень».

НАРОДНІ ІГРИ

Середній дошкільний вік: «Про Катрусю та цапка», «Мак», «Ой у перепілки», «Качечка». «Дрібу-дрібу, дрібушечки», «Гуси», «Панас», «Цапок», «Горобейко», «Редька», «Регіт», «Птахи», «Літала сорока по зеленім гаю», «Ой вийтеся, огірочки», «Ой у полі жито», «Вишні-черешні», «Розлилися води на три броди», «Біла квочка», «Цить, не плач», «Галя по садочку ходила».

КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ

КОЛИСКОВА ДЛЯ МАЛЯТ (комплексне заняття)

Мета: продовжити ознайомлення дітей з українським народним фольклором — колисковою піснею та її призначенням; учти уважно слухати колискову, розуміти її зміст та передавати мелодію; розширювати словник дітей словами: *колискова, немовля, сон-дрімота, колисати, колиска*; розвивати пам'ять, увагу, мовлення, музичні навички; формувати інтерес до української народної творчості, традицій нашого народу, почуття національної свідомості; виховувати любов до народних традицій.

Обладнання: іграшкове ліжко; лялька-немовля; відеозапис колискової пісні; Кіт-Воркіт (*іграшка*); LEGO-конструктор.

Хід заняття

Звучить відеозапис колискової пісні. Діти разом із вихователем слухають колискову та підспівують.

Вихователь. Прозвучала пісня з «Вечірньої казки», яку ви переглядаєте щовечора зі своїми мамами, татами, братиками та сестричками.

Сьогодні у нас на занятті — незвичайний гість. Хто це?

Загадка про kota

• Ця тварина вже від ранку	Бо сметанки хоче.
Нам співає колисанку,	Що це, діти, за воркотик?
Нявкає, муркоче,	Це пухнастий сірий... (<i>котик</i>).

Вихователь демонструє іграшкового Котика-Воркотика.

— Діти, це Кіт-Воркіт із «Вечірньої казки». Заспіваймо для нашого Кота-Воркота українську народну пісню «Котик на сонечку». (*Діти співають разом із вихователем.*)

КОТИК НА СОНЕЧКУ

Дуже любить спати на сонці,
Котик наш муркотик.
Цілий день він на віконці,
Гріє свій животик.
А як мишка заскрегоче,
Котик наш пильнує,
Доти не заплющить очі,
Поки не вполює.

Дидактична гра «Мікрофон»

— Малята, ви хочете побути в ролі ведучого «Вечірньої казки»? (*Так!*)

— Хто з вас знає колискові? (*Діти за бажанням декламують чи співають колискові, передаючи одне одному мікрофон; водночас вони колисають немовля-ляльку в ліжечку.*)

Колискові

ХОДИТЬ СОН КОЛО ВІКОН

Ой ходить сон коло вікон,
А дрімота — коло плота.
Питається сон дрімоти:
— А де будем ночувати?
— Де хатонька теплесенька,
Де дитина малесенька, —
Там ми будем ночувати,
Дитиночку колихати.

Ой на kota та воркота,
На дитину та й дрімота,
Котик буде воркотати,
Дитинонька буде спати.

ПОВІШУ Я КОЛИСОНЬКУ ТА Й НА КАЛИНОЧКУ

Повішу я колисоньку
Та й на калиночку,
Буде вітер колисати
Мою дитиночку.

Буде вітер колисати,
Пташечки — співати,
Буде моя дитиночка
В колисочці спати.

Повішу я колисочку
На вербу, на вербу,—
Ой, чи вітер поколише,
Поки я ся верну?

Колисочка гарнесенька,
Дитиночка малесенька:
Та мякенькі подушки,
Та шовкові пелюшки.

Ходить сон-дрімота коло хати,
Ходить сон-дрімота волохатий,
Діткам бажає міцно спати.

ОЙ, ЛЮЛІ, ЛЮЛЕЧКИ

Ой, люлі, люлечки,
Засніть, малі діточки,
Мої малі, малесенькі,
Дітки мої дрібнесенькі.
Ой, ну, дітки дрібнесенькі,
Ви ж мені всі ріднесенькі.
Ой, люлі, люлечки,
Засніть, малі діточки...

— Ми сьогодні разом декламували та співали коліскові. Хто живе в цих піснях? *(Відповіді дітей.)*

— Так, у коліскових живуть: сон-дрімота, чарівні птахи, немовлята. А ще в коліскових живе Кіт-Воркіт *(вихователь показує іграшку)*, який ходить хатою і муркоче, заважає дитині заснути. Це наш гість: Кіт-Воркіт! Йому теж заспіваймо коліскову!

Діти співають українську пісню.

ОЙ, ТИ КІТ, ТИ МУРКІТ

Ой, ти кіт, ти муркіт,
Не товчись й не чуди,
Нашу Катрю не буди.
Наша Катря маленька,
Вона спати раденька.

— Нашому Коту-Воркоту так сподобалася коліскова, тому він заснув. Але щоб йому добре спалося, потрібно виготовити зручне ліжечко. Ми разом його змайструємо!

Коллективне конструювання з LEGO-конструктора ліжка для Кота-Воркота.

НАШ ДІМ (комбіноване заняття)

Мета: учити дітей розрізняти поняття «місто», «село», знаходити відмінності та схожість; формувати знання про інтер'єр міської квартири та будинку, виокремлюючи особливості та атрибути; продовжувати вчити робити порівняння між сучасним житлом та житлом українців у минулому; розвивати мовлення, мислення; виховувати любов до своєї домівки та житла наших пращурів.

Обладнання: коло часу; слайди чи картинки із зображенням різноманітного житла, села та міста; макет сучасного житла та житла наших пращурів.

Хід заняття

Вихователь. Діти, ви любите подорожувати? (Так!) Тоді запрошую вас здійснити подорож у минуле, сьогоднішнє та майбутнє. Пропоную всім підійти до кола часу, торкнутися його та вирушити в минуле. (Діти підходять до столу, на якому розташований великий паперовий круг, поділений на три сектори: минуле — жовтого кольору, із зображенням будівель минулого; сьогоднішнє — зеленого кольору, із зображенням сучасних будинків; майбутнє — червоного кольору, з фантастичними будівлями, хмарочосами неправильних форм. Усередині круга — дзиґа із прикріпленою стрілкою.)

Педагог розкручує дзиґу зі стрілкою та зупиняє стрілку на секторі «минуле».

— І куди ж це ми потрапили?! Уважно розгляньмо будинки, зображені в цьому секторі.

Слайд 1. Зображення української оселі (дах хати зроблений із соломки чи очерету, стіни розмальовані красивими квітами, інтер'єр).

— Наші пращури були переконані, що хата подібна до символу дерева життя та несе в собі ті самі риси. Так, скажімо, призьба символізувала корені цього самого дерева, стіни — відповідно стовбур, а дах — верхівку-крону. (Розповідь супроводжується демонструванням частин хатини.) Можливо, саме з цих міркувань з'явилася традиція підводити призьбу чорною фарбою чи смолою, підкреслюючи тим самим межу між потойбічним світом та світом живих, що уособлювався білими стінами.

Дидактична гра «Побудуй будинок прабабусі та прадідуся»

Діти отримують аркуші паперу формату А4, на яких трафаретом окреслені силуети української оселі; дах солом'яний, стіни розфарбовані мальвами (для кожної дитини).

Завдання: побудувати із шаблонів будинок для пращурів.

— Діти, продовжуємо нашу подорож! (Підходять до круга з секторами, вихователь розкручує дзиґу зі стрілкою.)

— Крутимо наше колесо часу. Тепер ми потрапили у наше сьогоднішнє. Пропоную уважно розглянути сучасне житло.

Слайд 2. Зображення будинків великих міст та містечок (бесіда за змістом слайда).

Слайд 3. Зображення будинків сучасних сіл (бесіда за змістом слайда).

Дидактична гра «Склади картинку»

Вихователь пропонує дітям розрізати картинку у вигляді пазлів із зображенням будинків сучасних міст та сіл. Діти обстежують частини пазлу, складають у зображення.

— Наше коло часу знову кличе нас подорожувати. (Діти підходять до кола з секторами, вихователь крутить дзиґу і зупиняє стрілку на секторі «майбутнє».)

Слайд 4. Зображення фантастичних будинків асиметричних форм (бесіда за змістом слайда).

— Я хочу вам подарувати будинки майбутнього, а ви повинні їх оздобити українським розписом.

— Отже, ми побували у минулому, сьогодні та майбутньому. Будемо пам'ятати про традиції свого народу!

Наснились мальви, рута-м'ята
І скрип криничний журавля,
І смерекова отча хата,
Яку давно покинув я...
Дитячих літ моїх колиска,
Моя порадиця свята,
Вона, як доля, рідна й близька,
Миліш її ніде нема.

ДОДАТОК

